

Het Zondagochtend Concert

12 januari 2025 - Kleine Zaal - 11.00 uur

Michael Collins, klarinet
Benjamin Marquise Gilmore, viool/altviool
Michael McHale, piano

Wolfgang Amadeus Mozart
1756-1791

Trio in Es, KV 498 'Kegelstatt' (1786)
Andante
Menuetto
Rondeaux: Allegretto

Max Bruch
1838-1920

uit 'Acht Stücke', op. 83 (1910)
Rumänische Melodie: Andante
Nachtgesang: Andante con moto
Allegro vivace, ma non troppo
Moderato

Igor Stravinsky
1882-1971

Suite 'Histoire du soldat' (1918)
Marche du soldat
Le violon du soldat
Petit concert
Tango - Valse - Rag
Danse du diable

Steun ons

Draag bij aan de toekomst van Het Concertgebouw, nu of later.
concertgebouw.nl/steun-ons

ONTDEK MEER

Op concertgebouw.nl/ontdek gaat een wereld voor u open. U vindt er video's, interviews, verhalen, podcasts, concertregistraties en nog veel meer. **Lees bijvoorbeeld het interview met Saskia Voorbach, AVROTROS-presentator van Het Zondagochtend Concert op concertgebouw.nl/voorbach.**

Verwacht in Het Zondagochtend Concert

26 jan - Grote Zaal

Mendelssohns *Vioolconcert* door Noa Wildschut

2 feb - Grote Zaal

Beethoven 5 & Simone Lamsma speelt Roukens' *Vioolconcert*

9 feb - Grote Zaal

Mozarts *Klarinetconcert*, Dvořák's *Romance* & Webers *Klavierstück*

16 feb - Grote Zaal

Tsjajkovski's *Romeo en Julia*, een ode aan de liefde

23 mrt - Kleine Zaal

Barokke violmuziek door Charlotte Spruit & Friends

Zien we u binnenkort weer terug op zondagochtend?

De volledige concertagenda vindt u op concertgebouw.nl/zondag.

Deel uw concertbeleving op social media! [#concertgebouw](https://twitter.com/concertgebouw)

Het Zondagochtend Concert wordt elke week door AVROTROS rechtstreeks uitgezonden op NPO Klassiek.

De onvermoeibare Michael Collins profileert zich tegenwoordig ook steeds meer als dirigent, maar hij is bovenal een klarinettist van topniveau. Zijn focus ligt op kamermuziek in de breedste zin van het woord, waarbij hij het podium deelde met onder meer het Borodin Quartet en giganten als Martha Argerich, Andrés Schiff en Joshua Bell.

Mozarts 'Kegelstatt'-trio

Met een trio voor klarinet, altviool en piano had de dertigjarige Mozart een primeur: niemand had ooit voor deze instrumentcombinatie geschreven. Hij was vermoedelijk ook de eerste die stukken componeerde tijdens een potje kegelen. Maar de bijnaam 'Kegelstatt' (kegelbaan) werd door een uitgever ten onrechte op dit trio geplakt; het waren een paar hoornduo's die Mozart daar uit zijn mouw schudde. De klarinet was in 1786 een vrij nieuw instrument. Dat de immer nieuwsgierige Mozart er speciale aandacht aan besteedde lag voor de hand – zeker gezien zijn vriendschap met klarinettist Anton Stadler, voor wie hij ook een soloconcert en een kwintet componeerde. Even bijzonder is de combinatie met altviool: het eeuwige ondergeschoven kindje van de strijkersfamilie is hier een gelijkwaardige, 'zingende' partner van de klarinet.

Een romantische Bruch

Rond Max Bruch hangt een zekere tragiek: hij componeerde tot zijn tachtigste door, maar evenaarde nooit meer het succes van het *Vioolconcert* dat hij vijftig jaar eerder schreef. Soms kwam hij in de buurt: hij genoot aanzien als koorcomponist, zeker in het zang-minnende Engeland (waar hij een tijdje dirigent was) en kreeg zijn opera's uitgevoerd. Maar uiteindelijk hielden slechts drie of vier van zijn composities stand op het repertoire. Bruch kon niet opboksen tegen het genie van zijn generatiegenoot Johannes Brahms en ging niet met zijn tijd mee; de hier gespeelde stukken voor klarinettrio dateren uit 1910, maar klinken zeer negentiende-eeuws en romantisch. Bruch schreef ze met Mozarts *'Kegelstatt'-trio* in het achterhoofd; de fluwelige klankcombinatie van klarinet en altviool sprak hem aan. Maar de belangrijkste inspiratiebron was zijn zoon Max Felix, een klarinettist die op dat moment in Duitsland meer succes had dan zijn componerende vader. Maar ondertussen is het nog altijd bijzonder expressieve muziek, waarin Bruch zijn melodiegevoel volop benut.

Stravinsky's circusband

Dat Bruch in een andere wereld leefde

wordt duidelijk als je Igor Stravinsky's *Histoire du soldat* erna hoort: er zit slechts acht jaar tussen. Maar in die periode was er ook heel wat veranderd – ook voor Stravinsky zelf. Hij was in 1910 als relatief onbekende jonge Rus in Parijs doorgebroken met zijn ballet *De vuurvogel*. Vanaf dat moment leek elk nieuw werk spectaculairder te worden, met het schandaalsucces van het woeste ballet *Le sacre du printemps* als hoogtepunt. Toen brak de Eerste Wereldoorlog uit. Het Franse culturele leven was uitgehold – voor grootschalige theaterproducties was geen geld – en Stravinsky kon onmogelijk terugkeren naar Rusland. Op de oude voet voortcomponeren was niet aan de orde. Hij reageerde slagvaardig en componeerde een kleurrijk sprookje voor een soort mobiele circusband. *Histoire du soldat* was een ongehoord staaltje Stravinsky-light, en het eerste bewijs van zijn formidabele aanpassingsvermogen aan nieuwe werksituaties; zijn hele leven lang zou hij daarmee doorgaan. Het verschil met zijn eerdere 'Russische balletten' kon niet groter zijn. De weelderige orkestbezetting die hij eerder tot zijn beschikking had is hier uitgebeend tot een klein ensemble waaraan hij een verteller, twee acteurs en een danseres toevoegde. Die eenvoud

bleek hoogst effectief, en dat geldt zelfs voor de nóg spaarzamer trio-versie die vandaag wordt gespeeld.

Het idee kwam mede van de Zwitserse schrijver Charles Ferdinand Ramuz. De twee makers inspireerden elkaar daarbij voortdurend. Het Russische sprookje waarop Ramuz zijn libretto baseerde is een van de vele parabels over stervelingen die hun ziel aan de Duivel verkopen, hier belichaamd door een soldaat die op weg naar huis zijn viool ruilt voor een boek dat onmetelijke rijkdommen belooft. Het is óók het verhaal van een man die zijn banden met 'thuis' plotseling doorgesneden ziet – net als Stravinsky zelf, want hij kon zich nu definitief als emigrant beschouwen. Het soldatenverhaal is van Russische oorsprong, en de muziek klinkt daar vaak ook naar. Maar je hoort ook een tango, een wals en zelfs ragtime voorbijkomen. Tenslotte had Stravinsky in zijn Parijse jaren kunstenaars uit alle windstreken ontmoet, inclusief vroege jazzpianisten. Natuurlijk moest het publiek eraan wennen, bij de première in 1918. Een Zwitserse krant noemde het 'verbijssterend (...) Dit werk heeft veel tijd nodig om beoordeeld te kunnen worden.' Inderdaad: het klinkt nog altijd verrassend.

Michiel Cleij